

บทที่ ๘

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีประเด็นหลักในการศึกษาคือ ศึกษาคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ของ คนอิมปีในสถานการณ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังศึกษาถึงระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีอย่างละเอียด และเพื่อให้เข้าใจถึงระบบการบ่งชี้สถานที่ที่มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยยังศึกษาถึงมโนทัศน์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับ มโนทัศน์พื้นที่ในภาษาอิมปีด้วย ได้แก่ การพรรณนาสถานที่ เพื่อค้นหาประเด็นที่มีความสัมพันธ์ กับระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปี ในการนำเสนอสรุปผลการวิจัยนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลของการ วิจัยแยกเป็นสองประเด็นหลัก คือการพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปีและการบ่งชี้สถานที่ในภาษา อิมปี ในส่วนของการอภิปรายผลของการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะแยกนำเสนอเป็นอีกหนึ่งหัวข้อโดยจะ อภิปรายผลของการวิจัยทั้งหมดและในบางประเด็นผู้วิจัยจะนำงานวิจัยหรือลักษณะของภาษาอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องมาอภิปรายร่วมด้วย นอกจากนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงโลกทัศน์บางประการของคนอิมปีที่แฝงอยู่ ในระบบการบ่งชี้สถานที่ของคนอิมปีด้วย

๘.1 สรุปผลการวิจัย

๘.1.1 การพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปี

ในภาษาอิมปีมีการพรรณนาสถานที่โดยใช้ระบบของการพรรณนาสถานที่ ๓ ระบบ ได้แก่ ระบบสัมพันธ์ ระบบแน่นอน และระบบเนื้อใน ซึ่งเป็นระบบการพรรณนาสถานที่ทั้ง ๓ ระบบที่มีใช้ พรรณนาสถานที่ในภาษาทั่วไป คนอิมปีใช้การพรรณนาสถานที่ระบบสัมพันธ์แสดงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ ระหว่างสิ่งของ 2 สิ่งหรือระหว่างสิ่งต่างๆกับตำแหน่งของผู้พูดเอง โดยสิ่งที่คุณต้องการระบุตำแหน่งทำหน้าที่เป็นรูปร่าง สิ่งที่ถูกนำไปเปรียบเทียบกับนั้นทำหน้าที่เป็นพื้น ความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ของสิ่งต่างๆ ดังกล่าวนั้นเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ใกล้-ไกล บน-ล่าง นอก-ใน เป็นต้น ปกติ การพรรณนาสถานที่ด้วยระบบนี้ยังเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ซ้าย-ขวา และหน้า-หลังด้วยโดยสิ่งที่เป็น

พื้น คือบุคคล ได้แก่ ผู้พูด ผู้ฟัง หรือผู้ที่ถูกกล่าวถึง ซึ่งการพรรณนาสถานที่ในลักษณะนี้ปรากฏในภาษานี้ด้วย แต่ในขณะที่ผู้วิจัยศึกษาระบบการพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปีนั้น คนอิมปีไม่มีการพรรณนาสถานที่โดยการกำหนดข้างซ้าย-ข้างขวา แต่ใช้การพรรณนาสถานที่ด้วยระบบแน่นอนแทน กล่าวคือ มีการพรรณนาสถานที่โดยระบุพื้นที่ด้านสูง-ด้านต่ำแทน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า คนอิมปีมีแนวโน้มที่จะใช้มโนทัศน์ข้างซ้าย-ข้างขวาโดยเริ่มจากการพูดกับเด็กๆก่อน ด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กๆ ไม่เข้าใจคำว่า *up* and *down* 'ด้านเหนือ' และ *left* and *right* 'ด้านใต้' การพรรณนาสถานที่ด้วยระบบสัมพันธ์นี้คนอิมปีแสดงออกมาในภาษาโดยการใช้คำอุปมาพหุหลังคำนาม

การพรรณนาสถานที่ด้วยระบบแน่นอนนั้น คนอิมปีใช้การพรรณนาสถานที่ระบบนี้แสดงความสัมพันธ์เชิงพื้นที่ระหว่างสิ่งต่างๆ กับสภาพภูมิประเทศ คือ ระดับพื้นที่สูง-ต่ำ ซึ่งคนอิมปีเรียกว่าด้านเหนือและด้านใต้ตามลำดับ โดยจะใช้ตำแหน่งของผู้พูดเองหรือตำแหน่งของสิ่งที่ทำหน้าที่เป็นพื้นเป็นจุดอ้างอิงแล้วเปรียบเทียบกับระดับพื้นที่โดยรอบของจุดอ้างอิงนั้น โดยกำหนดให้ด้านที่อยู่ทางทิศเหนือเป็นด้านสูงและด้านที่อยู่ทางทิศใต้เป็นด้านต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศทางตอนบนของประเทศไทยและสภาพภูมิประเทศของบ้านดงที่คนอิมปีอาศัยอยู่

การพรรณนาสถานที่ระบบสุดท้ายในภาษาอิมปี คือ การพรรณนาสถานที่ระบบเนื้อใน การพรรณนาสถานที่ระบบนี้เป็นการเปรียบเทียบอวัยวะของมนุษย์เข้ากับสิ่งของบางอย่างที่ทำหน้าที่เป็นพื้น เช่น คุณสมบัติด้านหน้า ด้านหลัง และด้านข้าง เป็นต้น สิ่งต่างๆ ดังกล่าว ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน ทุ่งนา ตู เป็นต้น การเปรียบเทียบอวัยวะดังกล่าวเข้ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพื้นนั้นคนอิมปีจะสังเกตคุณสมบัติเฉพาะตัวของสิ่งต่างๆ ดังกล่าว เช่น คุณสมบัติของการใช้ ได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน มีด้านหน้าซึ่งหมายถึงด้านที่คนอิมปีเข้าและออก ส่วนด้านตรงข้าม คือ ด้านหลัง เป็นต้น ซึ่งสามารถกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า สิ่งต่างๆ ดังกล่าวมีด้านหน้า ด้านหลังในตัวเอง แต่ก็มีสิ่งของบางอย่างซึ่งคนอิมปีมองว่าไม่มีด้านหน้า ด้านหลัง เช่น ต้นไม้ กระจิกน้ำ เป็นต้น เนื่องจากสิ่งต่างๆ ดังกล่าวไม่มีคุณสมบัติที่จะกำหนดด้านหน้า ด้านหลัง หรือด้านข้างได้อย่างชัดเจน การพรรณนาสถานที่โดยมีสิ่งดังกล่าวทำหน้าที่เป็นพื้นนั้น คนอิมปีจะพรรณนาสถานที่โดยใช้ระบบสัมพันธ์ และระบบแน่นอน กล่าวคือ เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ใกล้-ไกล และด้านเหนือ ด้านใต้ จะไม่มีการกำหนดด้านหน้า ด้านหลัง หรือด้านข้างให้กับสิ่งที่ไม่มีด้านหน้า ด้านหลัง ในตัวเองโดยใช้

มุมมองของผู้พูดเป็นหลักเหมือนกับการพรรณนาสถานที่ด้วยระบบเนื้อในในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การพรรณนาสถานที่ทั้ง 3 ระบบดังกล่าวในภาษาอิมปีมีความสำคัญเท่าเทียมกันทั้ง 3 ระบบและปรากฏในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนอิมปี

6.1.2 การบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปี

ระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีทั้งหมดปรากฏออกมาด้วยรูปบ่งชี้สถานที่ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มหมวดคำคำชี้เฉพาะและกลุ่มหมวดคำคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มหมวดคำดังกล่าวเป็นหน่วยคำอิสระ การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะนั้นปกติเป็นการบ่งชี้สถานที่โดยมีมิติใกล้-ไกล ซึ่งมีความสัมพันธ์กับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง ในภาษาอิมปีก็เช่นกันเป็นการบ่งชี้สถานที่ในลักษณะดังกล่าว แต่มีการบ่งชี้สถานที่โดยมีมิติใกล้ผู้พูดหรือใกล้ผู้ฟังโดยเฉพาะเพิ่มขึ้นไปอีก นอกจากนี้ยังมีการบ่งชี้บริเวณและจุดของสถานที่ของผู้พูดด้วย ส่วนการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้เป็นการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาและออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง นอกจากนี้ยังมีบ่งชี้ทิศตะวันออก ทิศตะวันตกและระดับพื้นที่สูง-ต่ำด้วย ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นของระบบการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปี

6.1.2.1 กลุ่มหมวดคำคำชี้เฉพาะ

หมวดคำชี้เฉพาะในภาษาอิมปีสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

- หมวดคำ คำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ
- หมวดคำ คำสรรพนามชี้เฉพาะ
- หมวดคำ คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะ
- หมวดคำ คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการ

หมวดคำ คำคุณศัพท์ที่เฉพาะ

คำคุณศัพท์ที่เฉพาะเป็นรูปบ่งชี้สถานที่ประเภทหนึ่งซึ่งใช้บ่งชี้ระยะห่างของสิ่งต่างๆ โดยยึดตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเป็นจุดอ้างอิง โดยทำหน้าที่ขยายคำนามซึ่งมีตำแหน่งอยู่ข้างหน้า และข้างหลังคำนามแล้วแต่ประเภทของคำคุณศัพท์ที่เฉพาะ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ คำคุณศัพท์ที่เฉพาะที่ใช้บ่งชี้ระยะทาง (อยู่หลังคำนาม) และคำคุณศัพท์ที่เฉพาะบ่งชี้ทิศทาง (อยู่หน้าคำนาม) คำคุณศัพท์ที่เฉพาะทั้ง 2 ประเภท ยังคงบ่งชี้ระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง โดยประเภทแรกซึ่งบ่งชี้ระยะทางนั้น มีการบ่งชี้ระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังถึง 5 ตำแหน่ง แต่ประเภทที่สองที่ใช้บ่งชี้ทิศทางนั้นระยะห่างโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังไม่ชัดเจนเหมือนกับประเภทที่ใช้บ่งชี้ระยะทางเนื่องจากการบ่งชี้ทิศทาง 2 ด้านที่อยู่ตรงกันข้ามกัน โดยจุดอ้างอิงที่ผู้พูดเลือกก่อนจะเป็นตำแหน่งที่ถือว่าอยู่ใกล้ผู้พูด ส่วนอีกด้านหนึ่งที่อยู่ตรงข้ามถือว่าเป็นด้านที่อยู่ไกลผู้พูด

นอกจากนี้คำคุณศัพท์ที่เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้ทิศทางนั้นก็มีบางคำสามารถใช้บ่งชี้ทิศทางของสิ่งที่มีลักษณะ 2 ด้าน เช่น ด้านหัว ด้านท้าย หรือด้านหน้า ด้านหลัง เช่น ไม้กวาด สมุด และมีด (ด้านคมมีดและด้านสันมีด) เป็นต้น การบ่งชี้ทิศทางในกรณีนี้จุดอ้างอิงที่ผู้ฟังใช้อยู่หรือจับอยู่ในขณะนั้นจะเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้ฟัง แต่ด้านตรงกันข้ามที่เหลืออยู่จะเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูด เช่น ในกรณีที่ผู้พูดต้องการบ่งชี้ปกด้านหลังของสมุดแต่ในขณะนั้นผู้ฟังกำลังเปิดดูปกด้านหน้าของสมุดอยู่ ดังนั้นปกด้านหน้าของสมุดถือว่าเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้ฟัง (ไกลผู้พูด) และปกด้านหลังถือว่าเป็นตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูด (ไกลผู้ฟัง) สังเกตได้ว่าระยะห่างระหว่างผู้พูดและ/หรือผู้ฟังไม่ชัดเจนเหมือนกับการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ที่เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้ระยะทางดังที่ได้กล่าวมาแล้วซึ่งมีการแบ่งระยะห่างใกล้-ไกลหลายตำแหน่งอย่างชัดเจน

ลักษณะเด่นของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ที่เฉพาะ คือมีการบ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ไกลจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังถึง 5 ตำแหน่ง นอกจากนี้ยังมีการบ่งชี้ตำแหน่งที่อยู่ใกล้ผู้พูดและไกลผู้ฟังเท่านั้น คือ ในกรณีที่ผู้พูดหรือผู้ฟังถือของสิ่งนั้นอยู่ และการแยกบ่งชี้ตำแหน่งใกล้เฉพาะผู้พูดและเฉพาะผู้ฟังเท่านั้น (ในกรณีของคำคุณศัพท์ที่เฉพาะซึ่งใช้บ่งชี้ทิศทางสิ่งของที่มี 2 ด้าน)

หมวดคำ คำสรรพนามชี้เฉพาะ

คำสรรพนามชี้เฉพาะเป็นรูปบ่งชี้สถานที่ที่ใช้บ่งชี้ระยะห่างระหว่างสิ่งต่าง ๆ โดยยึดตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเป็นจุดอ้างอิงเช่นเดียวกับคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะ แต่ทำหน้าที่แทนคำนามคือสามารถทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมตรง กรรมรอง และผู้รับผลประโยชน์ของประโยค ลักษณะเด่นของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำสรรพนามชี้เฉพาะนี้ คือ มีมิติใกล้เฉพาะผู้พูดและผู้ฟังเพิ่มขึ้นมาซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้กล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของระบบการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะในภาษาอิมปี โดยจะมีชุดของรูปบ่งชี้สถานที่ไว้ใช้ในสถานการณ์นี้โดยเฉพาะ สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเมื่อผู้พูดและผู้ฟังอยู่คนละตำแหน่งในขณะที่กำลังสนทนากันจึงทำให้ระยะห่างระหว่างสิ่งของที่ผู้พูดต้องการบ่งชี้สถานที่อยู่ใกล้ผู้พูดและผู้ฟังไม่เท่ากัน ลักษณะดังกล่าวก็ปรากฏในการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะด้วย นอกจากนี้ในมิติใกล้เฉพาะผู้พูดนั้นยังมีคำสรรพนามชี้เฉพาะมากกว่าหนึ่งคำซึ่งใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้พูด เช่น เมื่อผู้พูดต้องการบ่งชี้สถานที่ซึ่งอยู่ใกล้ตัวเองซึ่งเป็นการบ่งชี้สถานที่ตามปกติผู้พูดจะใช้คำว่า *hæ6* 'นี่ (ใกล้ผู้พูด)' กรณีนี้ทำให้สิ่งของขึ้นดังกล่าวโดดเด่นกว่าสิ่งของขึ้นอื่น ๆ แต่ถ้าในสถานการณ์ที่ผู้พูดต้องการดึงความสนใจของผู้ฟังผู้พูดจะใช้คำว่า *hæ 2* 'นี่ (ใกล้ผู้พูด)'

ในกรณีของการบ่งชี้ตำแหน่งไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟังนั้นมีการบ่งชี้ระยะห่างเพียง 3 ตำแหน่ง นอกจากนี้ยังมีคำสรรพนามชี้เฉพาะอีก 1 คำซึ่งบ่งชี้ระยะห่างจากตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังและมีความหมายถึงบุคคลด้วย คือคำว่า *kha4* 'คนนั้น' ซึ่งใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีที่ผู้ที่ถูกกล่าวถึงนั้นยังปรากฏอยู่ในสายตาทั้งของผู้พูดและผู้ฟังและผู้พูดและผู้ฟังรู้ว่าคนนั้นคือใคร

หมวดคำ คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะ

คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะเป็นรูปบ่งชี้สถานที่ที่มีความซับซ้อนมากที่สุดในคำชี้เฉพาะทั้ง 4 ประเภทเนื่องจากมีสมาชิกหลายคำและสามารถทำหน้าที่บ่งชี้สถานที่ได้หลายประเภทในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน บางสถานการณ์มีการสร้างคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะขึ้นมาใหม่และบางสถานการณ์ก็ใช้คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะรูปเดิมแต่ทำหน้าที่บ่งชี้สถานที่ต่างไปจากเดิม

การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะก็เป็นการบ่งชี้ตำแหน่งใกล้-ไกลของสิ่งต่าง ๆ สัมพันธ์กับตำแหน่งของทั้งผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเช่นเดียวกับคำชี้เฉพาะทั้ง 2 ประเภทที่กล่าวมาแล้ว แต่คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะทำหน้าที่ขยายคำกริยาหลักของประโยคหรือทำหน้าที่เป็นส่วนขยายประธานในประโยคเชื่อมความ การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะประเภทนี้มีการบ่งชี้ตำแหน่งใกล้-เฉพาะผู้พูดและผู้ฟังเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่รอบบริเวณของการสนทนาและประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่ที่อื่น ประเภทแรกมีสมาชิกจำนวนมากและมีการใช้ที่หลากหลายในสถานการณ์ต่างๆกัน เช่น ใช้ในการบ่งชี้สถานที่ตามปกติ คือ สิ่งของต่างๆ ปรากฏอยู่ในบริบทของการสนทนาอยู่แล้ว และประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่ในสถานการณ์ที่มีการค้นหาสิ่งของ คือ สิ่งของนั้นเพิ่งปรากฏแก่สายตาของผู้พูดและผู้ฟัง ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะมีการแยกบ่งชี้ตำแหน่งใกล้เฉพาะผู้พูดและเฉพาะผู้ฟังเพิ่มขึ้นมาด้วยนั้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวปรากฏในคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะในทั้ง 2 ประเภทนี้

คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ตามปกตินั้น มีการบ่งชี้สถานที่ทั้งใกล้และไกลจากตำแหน่งของทั้งผู้พูดและผู้ฟังและมีการบ่งชี้สถานที่ใกล้ผู้พูดและใกล้ผู้ฟังเท่านั้น ในกรณีที่ใช้บ่งชี้ตำแหน่งใกล้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังมีการบ่งชี้ตำแหน่งถึง 6 ตำแหน่ง ซึ่งมีระยะห่างจากตำแหน่งของทั้งผู้พูดและผู้ฟังไกลออกไปตามลำดับ สำหรับประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่ในกรณีที่มีการค้นหาสิ่งของนั้นก็มีการบ่งชี้สถานที่ใกล้-ไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟังและใกล้เฉพาะผู้พูดและเฉพาะผู้ฟังเช่นกัน แต่ใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะคนละชุดกับประเภทที่ใช้บ่งชี้สถานที่ตามปกติ จุดเด่นของคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่รอบบริเวณของการสนทนานั้น คือ ไม่มีติของการบ่งชี้บริเวณและจุดของสถานที่ของสถานที่ของผู้พูดด้วย

สำหรับคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่ที่อื่นนั้น ใช้คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะพ้องรูปกับคำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะที่ใช้บ่งชี้สถานที่รอบบริเวณของการสนทนา คือ คำว่า *thi6* 'ที่นั่น (ใกล้ผู้ฟัง)' และ *ni6* 'ที่นั่น (ไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง)' แต่ทำหน้าที่และมีความหมายต่างไปจากเดิม คือ *thi6* 'ที่นั่น' บ่งชี้สถานที่ของผู้พูด และ *ni6* 'ที่นั่น' บ่งชี้สถานที่ซึ่งไม่ใช่ของผู้พูด (ดู ตัวอย่างที่ (96) และ (97) ในบทที่ 4)

หมวดคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการ

คำกริยวิเศษณ์บ่งชี้อาการเป็นรูปบ่งชี้สถานที่ประเภทคำชี้เฉพาะประเภทสุดท้าย ใช้บ่งชี้ตำแหน่งใกล้-ไกลของเหตุการณ์ ลักษณะหรืออาการสัมพันธ์กับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง และยังแสดงลักษณะหรืออาการของเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย ทำหน้าที่ขยายคำกริยาหลักของประโยคเช่นเดียวกับคำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะ แต่เป็นรูปบ่งชี้สถานที่คนละชุดกัน คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะบ่งชี้อาการมีเพียง ๑ คำซึ่งใช้บ่งชี้สถานที่ใกล้-ไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟังและบ่งชี้สถานที่ใกล้เฉพาะผู้พูดและเฉพาะผู้ฟังเช่นเดียวกับคำชี้เฉพาะประเภทอื่น ๆ

สังเกตได้ว่าการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะประเภทต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่วนใหญ่เป็นการบ่งชี้ตำแหน่งใกล้และไกลของสิ่งต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเป็นหลักเช่นเดียวกับคำชี้เฉพาะในภาษาทั่วไป แต่ในภาษาอิมปีมีมติของการบ่งชี้สถานที่ที่แตกต่างจากหลาย ๆ ภาษา คือ มีมติของการบ่งชี้ตำแหน่งใกล้ผู้พูดและใกล้ผู้ฟังด้วย ซึ่งมีติดังกล่าวปรากฏในคำชี้เฉพาะทุกประเภท นอกจากนี้คำชี้เฉพาะบางประเภทมีมติของการบ่งชี้บริเวณและจุดของสถานที่ของผู้พูดด้วย ได้แก่ คำกริยวิเศษณ์ชี้เฉพาะ

ประเด็นที่น่าสนใจของการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะ คือ มีคำชี้เฉพาะหลายประเภทที่มีรูปเดียวแต่สามารถทำหน้าที่บ่งชี้สถานที่ได้หลายประเภทและคำชี้เฉพาะ 1 รูปสามารถมีความหมาย 'ใกล้' และ 'ไกล' ได้แก่คำว่า *hrə* ที่ทำหน้าที่เป็นคำคุณศัพท์ชี้เฉพาะและคำสรรพนามชี้เฉพาะ เป็นที่น่าสังเกตว่าการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะประเภทต่าง ๆ ในภาษาอิมปีไม่เกี่ยวข้องกับการบ่งชี้สภาพภูมิประเทศ เช่น ทิศต่าง ๆ หรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำเลย แม้ว่าสภาพภูมิประเทศดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในระบบการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่และในระบบการพรรณนาสถานที่ (เฉพาะระดับพื้นที่สูง-ต่ำ)

6.1.2.2 หมวดคำคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้

ตามความจริงคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีมีหลายคำ แต่คำกริยาดังกล่าวที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา มีเพียง 11 คำ เนื่องจากมีการบ่งชี้สถานที่ที่ซับซ้อน กล่าวคือ มีศูนย์กลางของการบ่งชี้มากกว่า 1 แห่ง คำกริยาดังกล่าว ได้แก่

lcʔ4	‘ไปสู่ทิศตะวันออก/สู่ระดับพื้นที่สูง’
je3	‘ไปสู่ทิศตะวันตก/สู่ระดับพื้นที่ต่ำ’
lɯ3	‘มาจากทิศตะวันออก/จากระดับพื้นที่สูง’
lo3	‘มาจากทิศตะวันตก/จากระดับพื้นที่ต่ำ’
leʔ3 และ he3	‘เอา...ไปสู่ทิศตะวันออก/สู่ระดับพื้นที่สูง’
je3	‘เอา...ไปสู่ทิศตะวันตก/สู่ระดับพื้นที่ต่ำ’
lɯʔ3 และ hɯʔ3	‘เอา...มาจากทิศตะวันออก/จากระดับพื้นที่สูง’
la3 และ ha3	‘เอา...มาจากทิศตะวันตก/จากระดับพื้นที่ต่ำ’

ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักและคำกริยารองโดยการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่และบ่งชี้ทิศหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำยังคงเหมือนเดิม แต่ในกรณีของคำกริยาดังกล่าวที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยารองนั้นจะเกิดร่วมกับคำกริยาต่างๆ รวมถึงกับคำกริยาเคลื่อนที่ด้วย ซึ่งประเด็นที่น่าสนใจ คือ คำที่มีความหมายว่า ‘เอาไป-เอามา’ เมื่อทำหน้าที่เป็นคำกริยารองแล้วความหมายจะเปลี่ยนไปเป็น ‘ไป-มา’ เท่านั้น ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการกลายเป็นคำไวพจน์

คำกริยาทั้ง 11 คำดังกล่าวเป็นรูปบ่งชี้สถานที่ที่มีความน่าสนใจมากที่สุด เนื่องจากมีการบ่งชี้สถานที่ที่ซับซ้อนและมีการใช้ที่หลากหลายแตกต่างกันไปในสถานการณ์ต่างๆ การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาดังกล่าวในภาษาอิมปีมีคุณสมบัติซับซ้อน เพราะว่าปกติการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาดังกล่าวในหลายๆ ภาษา เช่น ภาษาไทย ภาษากังกฤษนั้น มีศูนย์กลางของการบ่งชี้เพียงแห่งเดียว เช่น คำว่า “ไป” และ “เอาไป” ซึ่งบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่ออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังโดยผู้พูดมีศูนย์กลางของการบ่งชี้อยู่ที่ตำแหน่งดังกล่าวซึ่งเป็นจุดเริ่มของการเคลื่อนที่ ส่วน

คำว่า “มา” และ “เอามา” ซึ่งบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟัง โดยผู้พูดมีศูนย์กลางของการบ่งชี้อยู่ที่ตำแหน่งดังกล่าวซึ่งเป็นจุดหมายของการเคลื่อนที่ ในภาษา อิมปีนอกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังแล้วยังมีจุดเริ่มและจุดหมายของการเคลื่อนที่ซึ่งอยู่ที่อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่นในคำว่า “ไป” และ “เอาไป” ผู้พูดจะมีศูนย์กลางของการบ่งชี้ 2 แห่ง คือ อยู่ที่ตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังและอยู่ที่จุดหมายของการเคลื่อนที่ด้วย ส่วนคำว่า “มา” และ “เอามา” ผู้พูดมีศูนย์กลางการบ่งชี้อยู่ที่ตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังและอยู่ที่จุดเริ่มของการเคลื่อนที่ด้วยซึ่งทั้ง 2 กรณีดังกล่าว จุดเริ่มและจุดหมายของการเคลื่อนที่เป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกใช้คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ซึ่งจะบ่งชี้ทิศตะวันออก/ที่สูงหรือทิศตะวันตก/ที่ต่ำซึ่งเป็นจุดเริ่มหรือจุดหมายของการเคลื่อนที่ในขณะนั้น

ในส่วนของการใช้คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปี พบว่ามีการใช้สอดคล้องกับความหมายประจำคำและไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำ การใช้ที่สอดคล้องกับความหมายประจำคำเป็นการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาดังกล่าวตามปกติ คือ ผู้พูดใช้คำกริยาดังกล่าวบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่และบ่งชี้จุดเริ่มหรือจุดหมายของการเคลื่อนที่ซึ่งอยู่ในทิศตะวันออก ตะวันตกหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำตามความเป็นจริงในเหตุการณ์การพูดนั้น ๆ แต่การใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำนั้น ผู้พูดเลือกใช้คำกริยาดังกล่าวบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาหรือออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังตามความเป็นจริงในเหตุการณ์การพูด แต่มักใช้คำกริยาดังกล่าวบ่งชี้จุดเริ่มหรือจุดหมายของการเคลื่อนที่ผิดไปจากความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจากไม่ให้ความสำคัญกับการบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ในขณะนั้น

การใช้ที่สอดคล้องกับความหมายประจำคำนั้นเป็นการบ่งชี้สถานที่ตามปกติ ได้แก่ การใช้ในสถานการณ์ที่มีการบอกทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ทั่วไป การชักชวน เป็นต้น ส่วนการใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำนั้น พบได้ในสถานการณ์ที่มีการเชื้อเชิญ การทักทาย และอาจพบได้ในกรณีที่พูดกับเด็ก คนแปลกหน้า การถามคำถามเมื่อผู้พูดไม่ต้องการบ่งชี้หรือไม่รู้จักจุดเริ่มหรือจุดหมายของการเคลื่อนที่และการเคลื่อนที่ของสิ่งที่เป็นนามธรรม เป็นต้น ซึ่งการใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำนี้ พบว่าคนอิมปีมักเลือกใช้คำกริยาดังกล่าวบ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำมาใช้มากกว่าและในบางสถานการณ์มีการเลือกใช้คำกริยาดังกล่าวตรงกันข้ามกับทิศหรือด้านของ

การเคลื่อนที่ในเหตุการณ์จริง ส่วนในสถานการณ์ที่ผู้พูดไม่รู้จักจุดเริ่มหรือจุดหมายของการเคลื่อนที่นั้น ผู้พูดจะเลือกคำกริยาดังกล่าวซึ่งบ่งชี้ทั้งทิศตะวันออก/ที่สูงหรือทิศตะวันตก/ที่ต่ำ มาใช้ทั้ง 2 ประเภทแล้วแต่การเลือกของคนอิมปีเอง ซึ่งมีปริมาณพอ ๆ กัน

สังเกตได้ว่าในระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีประกอบด้วยรูปบ่งชี้สถานที่ 2 ประเภท คือคำชี้เฉพาะประเภทต่าง ๆ 4 ประเภทและคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ รูปบ่งชี้สถานที่ทั้ง 2 ประเภทบ่งชี้สถานที่แตกต่างกัน กล่าวคือ คำชี้เฉพาะประเภทต่างๆบ่งชี้ตำแหน่งใกล้-ไกลโดยยึดตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเป็นจุดอ้างอิง ส่วนคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้บ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาหรือออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังรวมถึงบ่งชี้จุดเริ่มและจุดหมายซึ่งอยู่ในทิศตะวันออก ตะวันตกหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำเป็นหลัก เมื่อพิจารณาการบ่งชี้สถานที่ด้วยรูปบ่งชี้ทั้ง 2 ประเภทดังกล่าว พบว่าเป็นการบ่งชี้สถานที่ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังซึ่งเป็นศูนย์กลางของการบ่งชี้หลักของระบบการบ่งชี้สถานที่ อย่างไรก็ตาม พบว่าสภาพภูมิประเทศเรื่องทิศต่างๆหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำที่ปรากฏในการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ นั้นไม่ปรากฏอยู่ในการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะประเภทต่างๆเลย

6.2 อภิปรายผลการวิจัย

ในการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจะอภิปรายผลของการวิจัยคราวละประเด็น คือประเด็นของระบบการพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปี ประเด็นของระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีซึ่งจะเกี่ยวข้องกับคำชี้เฉพาะและคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ และประเด็นสุดท้ายเกี่ยวกับโลกทัศน์ของคนอิมปีที่แฝงอยู่ในระบบของการบ่งชี้สถานที่

จากการศึกษาระบบการพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปีซึ่งมีการพรรณนาสถานที่ด้วยระบบสัมพันธ์ ระบบแน่นอน และระบบเนือในนั้น ระบบการพรรณนาสถานที่ที่น่าสนใจและเกี่ยวข้องกับระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปี คือการพรรณนาสถานที่ด้วยระบบแน่นอนซึ่งยึดระดับพื้นที่สูง-ต่ำในบริเวณที่ตั้งของบ้านคง พื้นที่ในภาคเหนือของประเทศไทยรวมถึงบริเวณพื้นที่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นสำคัญ ซึ่งผลของการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานข้อแรกของผู้วิจัยที่ว่า

“ระบบการพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปี มีการพรรณนาสถานที่โดยยึดสภาพภูมิประเทศเป็นสำคัญ” และสภาพภูมิประเทศดังกล่าวก็มีความสัมพันธ์กับระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีด้วย

จากการพรรณนาสถานที่ทั้งสามระบบในภาษาอิมปีดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ระบบการพรรณนาสถานที่ดั้งเดิมของคนอิมปีน่าจะเป็นระบบแน่นอนและระบบเนื้อใน เพราะการพรรณนาสถานที่ทั้งสองระบบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคนอิมปีว่า เป็นสังคมของชุมชนที่เคยอาศัยอยู่ในบริเวณภูเขามาก่อน ส่วนการพรรณนาสถานที่ด้วยระบบสัมพันธ์นั้นน่าจะเกิดขึ้นภายหลัง

เมื่อเปรียบเทียบการพรรณนาสถานที่ในภาษาอิมปีกับการพรรณนาสถานที่ในภาษาทูกู อิมิตเฮอ และในภาษาเชลทอล ซึ่งมีการพรรณนาสถานที่ด้วยระบบแน่นอน โดยการพรรณนาสถานที่ในภาษาทูกู อิมิตเฮอ ยึดเรื่องทิศหลักทั้ง 4 ทิศ คือทิศเหนือ ทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ในภาษาเชลทอลยึดสภาพภูมิประเทศขึ้นเขา ลงเขา และแนวขวางของภูเขาเป็นหลัก พบว่าการพรรณนาสถานที่ด้วยระบบแน่นอนในภาษาอิมปียังมีการใช้น้อยกว่ามาก ทั้งนี้เนื่องจากในภาษาอิมปีมีการพรรณนาสถานที่ระบบอื่นๆ อีก คือ ระบบสัมพันธ์และระบบเนื้อใน ในขณะที่ภาษาทูกู อิมิตเฮอและภาษาเชลทอลมีการพรรณนาสถานที่ระบบเดียว คือ ระบบแน่นอน และจากการสังเกตงานวิจัยการพรรณนาสถานที่ด้วยระบบแน่นอนในภาษาทั้งสองพบว่าสภาพภูมิประเทศที่ปรากฏในการพรรณนาสถานที่จะปรากฏในระบบการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้หรือปรากฏร่วมกับการใช้คำกริยาเคลื่อนที่ สำหรับภาษาอิมปีสภาพภูมิประเทศระดับพื้นที่สูง-ต่ำที่ปรากฏในระบบการพรรณนาสถานที่ก็ปรากฏอยู่ในระบบการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้คล้ายกับปรากฏการณ์ในภาษาเชลทอลกล่าวคือมีการสร้างชุดคำกริยาดังกล่าวซึ่งมีคุณสมบัติบ่งชี้สภาพภูมิประเทศระดับพื้นที่สูง-ต่ำด้วย

ระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีซึ่งประกอบด้วยรูปบ่งชี้สถานที่ 2 ประเภทดังที่กล่าวมาแล้วนั้น รูปบ่งชี้สถานที่ประเภทคำชี้เฉพาะประเภทต่างๆ บ่งชี้ตำแหน่งใกล้-ไกลโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเป็นหลักเช่นเดียวกับคำชี้เฉพาะในหลายๆภาษา ซึ่งก่อนที่จะศึกษาการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะในภาษาอิมปีนี้ผู้วิจัยคาดหวังไว้ว่าอาจจะพบมโนทัศน์เรื่อง

สภาพภูมิประเทศ ได้แก่ เรื่องทิศต่างๆหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำปรากฏอยู่ในระบบย่อคำชี้เฉพาะด้วย เนื่องจากผู้วิจัยสำรวจเรื่องการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีก่อนและพบว่าไม่มีโน้ตค้นเรื่องทิศ และระดับพื้นที่สูง-ต่ำเกี่ยวข้องด้วย ยิ่งไปกว่านั้นผู้วิจัยพบว่าในบางภาษา เช่นในภาษาดเยอบาล (ดูตัวอย่างที่ (16)) คำกริยาวิเศษณ์ชี้เฉพาะซึ่งนอกจากจะบ่งชี้ระยะใกล้-ไกลโดยเปรียบเทียบกับตำแหน่งของผู้พูดและผู้ฟังแล้วยังบ่งชี้สภาพภูมิประเทศต่างๆอีก เช่น พื้นที่ลงเขา ขึ้นเขา การเคลื่อนที่ขึ้นและล่องเลียบฝั่งแม่น้ำ และการเคลื่อนที่ข้ามแม่น้ำด้วย แต่จากการศึกษาไม่พบลักษณะสภาพภูมิประเทศใดๆ ในระบบย่อคำชี้เฉพาะในภาษาอิมปี อย่างไรก็ตามพบว่า การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะในภาษาอิมปีมีคุณสมบัติซับซ้อนภายในระบบอยู่แล้ว เช่น มีมิติใกล้-ไกลทั้งผู้พูดและผู้ฟัง มิติใกล้เฉพาะผู้พูด มิติใกล้ผู้พูดและใกล้ผู้ฟัง มิติการบ่งชี้บริเวณและจุดของสถานที่ของผู้พูด มิติการบ่งชี้สถานที่รอบบริเวณของการสนทนาและที่อื่น รวมถึงมีการจำแนกการใช้ออกเป็นหลายประเภท เช่น ใช้บ่งชี้ระยะทาง บ่งชี้ทิศทาง บ่งชี้ในสถานการณ์ที่เป็นการค้นหาสิ่งของ เป็นต้น

การที่ในระบบย่อคำชี้เฉพาะประเภทต่างๆ มีมิติของการบ่งชี้สถานที่หลายมิติดังที่ได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นว่าคนอิมปีให้ความสำคัญกับการบ่งชี้สถานที่และมีการบ่งชี้สถานที่ได้ละเอียดและชัดเจนมาก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเมื่ออยู่ในบริบทของการสนทนาแล้วคนอิมปีน่าจะใช้การบ่งชี้สถานที่ด้วยคำชี้เฉพาะประเภทต่างๆ มากกว่าใช้การพรรณนาสถานที่เนื่องจากในภาษาอิมปีมีระบบย่อของคำชี้เฉพาะที่สมบูรณ์และบ่งชี้สถานที่ได้เฉพาะเจาะจงและชัดเจน

สำหรับการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ นั้น พบว่าก็มีคุณสมบัติซับซ้อนเช่นกัน คือผู้พูดจะมีศูนย์กลางของการบ่งชี้ 2 แห่งดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ซึ่งผลของการวิจัยระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีดังกล่าวก็สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่สองของการวิจัยครั้งนี้ที่ว่า “คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีแสดงระบบการบ่งชี้สถานที่แบบซับซ้อน” เพราะรูปบ่งชี้สถานที่ทั้งสองประเภทที่ปรากฏในระบบการบ่งชี้สถานที่ของภาษาอิมปีมีความซับซ้อนทั้งในระบบย่อของรูปบ่งชี้ทั้งสองประเภท รวมถึงมีการใช้ที่หลากหลายดังที่ได้นำเสนอไปแล้วในบทที่ 5

การที่คำกริยาดังกล่าวมีคุณสมบัติบ่งชี้สถานที่ 2 แห่งซึ่งได้แก่ บ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาและออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังและบ่งชี้ทิศและระดับพื้นที่สูง-ต่ำนั้นผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติเรื่องการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานมากกว่าการบ่งชี้ทิศหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำเพราะในภาษาทั่วไปมีการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เพียงอย่างเดียวและถือเป็นความหมายพื้นฐานของคำว่า “ไป-มา” และ “เอาไป-เอามา” ส่วนคุณสมบัติการบ่งชี้ทิศและระดับพื้นที่สูง-ต่ำเป็นคุณสมบัติพิเศษที่สังคมของคนอิมปีสร้างขึ้นซึ่งอาจเป็นเพราะมีความจำเป็นต้องบ่งชี้สถานที่ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเนื่องจากสภาพแวดล้อมที่คนอิมปีอาศัยอยู่แต่เดิม คือ ในแคว้นสิบสองปันนาเป็นป่าและภูเขา ดังนั้นคุณสมบัติการบ่งชี้ทิศและระดับพื้นที่สูง-ต่ำจึงมีนัยสำคัญมากกว่าคุณสมบัติการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่ หรือกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าคนอิมปีมีคุณสมบัติการบ่งชี้ทิศหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำเพื่อให้มีระบบการบ่งชี้สถานที่ที่แตกต่างไปจากเดิมและมีความชัดเจนมากกว่าการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เท่านั้น ซึ่งถ้าคุณสมบัติการบ่งชี้ทิศหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำไม่มีนัยสำคัญมากกว่าการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่แล้ว คนอิมปีคงไม่มีความจำเป็นต้องสร้างคุณสมบัติของการบ่งชี้สถานที่แบบใหม่ให้เกิดความยุ่งยากมากขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงการเลือกใช้คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้จุดเริ่มจุดหมายหรือด้านของการเคลื่อนที่ซึ่งอยู่ในทิศตะวันออก ตะวันตก หรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำ ทิศและระดับพื้นที่สูง-ต่ำก็เป็นตัวแปรสำคัญในการเลือกใช้คำกริยาดังกล่าว สังเกตได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

1c74 ‘ไป (อ,ส)’	j03 ‘ไป (ต,ค)’
$\left[\begin{array}{l} + \text{เคลื่อนที่ออก} \\ + \text{ทิศตะวันออก} \\ + \text{ระดับพื้นที่สูง} \end{array} \right]$	$\left[\begin{array}{l} + \text{เคลื่อนที่ออก} \\ - \text{ทิศตะวันออก} \\ - \text{ระดับพื้นที่สูง} \end{array} \right]$

คำกริยาทั้งสองคำมีคุณสมบัติร่วมกัน คือการเคลื่อนที่ในทิศทางออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังเหมือนกันแต่ความแตกต่าง คือ 1c74 เป็นการเคลื่อนที่ที่มีจุดหมายอยู่ที่ทิศตะวันออกหรือที่สูง แต่ j03 เป็นการเคลื่อนที่ที่มีจุดหมายอยู่ที่ทิศตะวันตกหรือที่ต่ำ ดังนั้นการที่ผู้พูดจะเลือกใช้คำใดคำหนึ่งในการบ่งชี้สถานที่ ปัจจัยในการเลือกคำกริยาดังกล่าวต้องอยู่ที่จุดหมายของการเคลื่อนที่ว่าอยู่ในทิศหรือด้านใด

ตัวอย่างดังกล่าวที่ผู้วิจัยแสดงให้เห็นนั้นเพื่อต้องการนำเสนอประเด็นที่ว่า แม้คุณสมบัติของการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานมากกว่าคุณสมบัติการบอกทิศทางระดับพื้นที่สูง-ต่ำ แต่คุณสมบัติการบ่งชี้ทิศทางหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำกลับมีนัยสำคัญมากกว่าและมีผลโดยตรงต่อการเลือกใช้คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ซึ่งคุณสมบัติทั้งสองประการดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับการอภิปรายเรื่องการเปลี่ยนแปลงของระบบย่อยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ของภาษาอิมปีในปัจจุบันและในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวต่อไป

จากการศึกษาการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปี มีประเด็นหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการย้ายศูนย์กลางของการบ่งชี้ (ดูตัวอย่างที่ (117-118)) และในสถานการณ์ที่มีการชักชวน (ดูตัวอย่างที่ (119) และ (121)) ผู้วิจัยสังเกตว่าในภาษาอิมปีมีการใช้คล้ายกับประโยคขอร้อง *May we come in?* และประโยคชักชวน *Would you like to come?* ในภาษาอังกฤษ ในประโยคแรก คือ *May we come in?* (Fillmore, 1971) ผู้พูดอยู่นอกห้องและขออนุญาตเข้าไปข้างในห้อง ตามปกติการเคลื่อนที่ออกจากตำแหน่งที่ผู้พูดอยู่ ผู้พูดต้องใช้คำว่า "go" แต่ในกรณีนี้ผู้พูดย้ายศูนย์กลางของการบ่งชี้ไปอยู่ที่ผู้ฟังและใช้คำ "come" ซึ่งบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาศูนย์กลางของการบ่งชี้ซึ่งอยู่ที่ตำแหน่งของผู้ฟัง ส่วนในประโยค *Would you like to come?* เป็นสถานการณ์ที่มีการชักชวน ในขณะนั้นทั้งผู้พูดและผู้ฟังยังไม่ได้ไปอยู่ที่จุดหมายของการเคลื่อนที่แต่ผู้พูดย้ายศูนย์กลางของการบ่งชี้ไปอยู่ที่จุดหมายของการเคลื่อนที่แล้วและใช้คำว่า "come" บ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาศูนย์กลางของการบ่งชี้ซึ่งอยู่ที่จุดหมายของการเคลื่อนที่

Fillmore (1971) กล่าวว่าประโยค *May we come in?* มีคำกริยา *come* เป็นคำกริยาเคลื่อนที่ซึ่งบ่งชี้การเปลี่ยนตำแหน่งจากจุดหนึ่งที่จุดเริ่มไปสู่อีกจุดหนึ่งซึ่งเป็นจุดหมายและจุดหมายของการเคลื่อนที่นั่นคือตำแหน่งที่ผู้พูดหรือผู้ฟังอยู่ในเวลาของด้วยคำหรือเวลาที่ถูกอ้างถึงก็ได้ และเขาได้ตีความประโยคดังกล่าวว่าเป็นด้วยคำที่เกิดจากผู้พูด A และ C ซึ่งอยู่ข้างนอก พูดกับ B ซึ่งเป็นผู้ฟังและอยู่ข้างใน โดยผู้ฟัง B มีสถานภาพที่จะอนุญาตให้ A และ C เข้ามาข้างในได้ การเคลื่อนที่ดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนที่เข้าหาจุดหมายของการเคลื่อนที่ จะเห็นว่าแม้ว่าฟิลมอร์มิได้กล่าวถึงการย้ายศูนย์กลางของการบ่งชี้ว่าไปอยู่ที่จุดหมายของการเคลื่อนที่คือตำแหน่งของ B แต่การใช้คำกริยา *come* และการเคลื่อนที่เข้าหาจุดหมายของการเคลื่อนที่ในด้วยคำดังกล่าวแสดง

ให้เห็นว่าเมื่อผู้พูดที่พูดภาษาอังกฤษจะขออนุญาตเข้าข้างในห้องผู้พูดจะย้ายศูนย์กลางของการบ่งชี้ ไปอยู่ที่จุดหมายของการเคลื่อนที่และใช้คำกริยาเคลื่อนที่ซึ่งบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาศูนย์กลางของการบ่งชี้และในกรณีของการชักชวนก็เป็นเช่นเดียวกัน

ในประเด็นของการใช้คำกริยาเคลื่อนที่ที่แสดงการบ่งชี้ นั้น ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานข้อสุดท้ายไว้ว่า “คำกริยาเคลื่อนที่ที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีมีการใช้ที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำ” ซึ่งผลของการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานดังกล่าวเช่นกัน ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่การใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำ ซึ่งพบว่า มีการใช้คำกริยาดังกล่าวซึ่งบ่งชี้ทิศตะวันตก/ระดับพื้นที่ต่ำมากกว่าและมีบางสถานการณ์ที่ใช้คำกริยาดังกล่าวบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ตรงกันข้ามกับการเคลื่อนที่ในเหตุการณ์จริง กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีบางสถานการณ์ที่คนอิมปีไม่ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่และการที่มีการใช้ที่ไม่ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติดังกล่าวนั้นอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในระบบย่อยคำกริยาเคลื่อนที่ที่แสดงการบ่งชี้ได้ กล่าวคือ เป็นไปได้ว่าต่อไปในอนาคตคำกริยาดังกล่าวอาจจะคงเหลือเพียงคุณสมบัติบ่งชี้สถานที่ พื้นฐานซึ่งหมายถึงคุณสมบัติบ่งชี้ทิศทางเข้าหาหรือออกจากตำแหน่งของผู้พูด และ/หรือผู้ฟังเท่านั้น

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าเป็นไปได้ว่าระบบย่อยคำกริยาเคลื่อนที่ที่แสดงการบ่งชี้ในภาษาอิมปีจะคงเหลือเพียงการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เท่านั้นโดยคนอิมปีจะเลือกชุดของคำกริยาที่กล่าวซึ่งเคยบ่งชี้ทิศตะวันออก/ที่สูงหรือเคยบ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำสุดใดชุดหนึ่งและจะทำให้เหลือเพียงคำว่า ไป-มา และ เอาไป-เอามา อย่างละหนึ่งคำเท่านั้น เพราะจากตารางแสดงการพัฒนาของคำกริยาเอาไป-เอามาซึ่งทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักของคนอิมปีรุ่นใหม่นั้น มีแนวโน้มที่จะเหลือเพียงคำว่า *hɛɔ* ‘เอาไป (สู่ทุกทิศ/ทุกด้าน)’ และ *hɛɔ* ‘เอามา (จากทุกทิศ/ทุกด้าน)’ (ดูหน้า 180) แต่ปรากฏการณ์ดังกล่าวยังอยู่ในขั้นตอนของการเปลี่ยนแปลง หรือแม้แต่การใช้คำกริยาที่กล่าวของคนอิมปีรุ่นปัจจุบันทั้งที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยาหลักและคำกริยารองก็มีการใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำหลายสถานการณ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวซึ่งสังเกตได้จากการใช้คำกริยาเคลื่อนที่ที่แสดงการบ่งชี้ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำนั้น ปรากฏว่าคำว่า ‘ไป-มา’ มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงชัดเจนมากกว่าคำว่า ‘เอาไป-

เอามา' กล่าวคือ ในปัจจุบันคำว่า 'ไป-มา' กลายเป็นรูปบ่งชี้สถานที่ที่มีคุณสมบัติกลางๆ ไว้ใช้ในหลายสถานการณ์แล้ว เช่น สถานการณ์ที่มีการทักทาย การถามคำถามที่ผู้พูดไม่ต้องการบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ และการชวนที่ผู้พูดและผู้ฟังเคลื่อนที่ไปด้วยกันในขณะนั้น เป็นต้น จึงเป็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากระบบของภาษาเอง

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า คุณสมบัติการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่มีคุณสมบัติพื้นฐานมากกว่าคุณสมบัติบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ แต่คุณสมบัติการบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่มีนัยสำคัญมากกว่าเนื่องจากเป็นตัวแปรในการเลือกใช้คำกริยาดังกล่าวในการบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ อย่างไรก็ตามปรากฏว่า จากแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงนั้น คุณสมบัติบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่กลับไม่ได้รับความสำคัญโดยคนอิมปีเริ่มจะใช้คำกริยาดังกล่าวบ่งชี้ทิศหรือด้านใดก็ได้และให้ความสำคัญกับคุณสมบัติบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่เข้าหาหรือออกจากตำแหน่งของผู้พูด/ผู้ฟังเท่านั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะสังคมเดิมของคนอิมปีเคยอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นป่าเขา จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีคุณสมบัติบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ แต่ในปัจจุบันสภาพแวดล้อมของคนอิมปีเปลี่ยนไป คนอิมปีอาศัยอยู่กับพื้นราบมานานมากกว่า 300 ปี จึงทำให้ความจำเป็นในการบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่ของคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ลดน้อยลงและสาเหตุทำให้คนอิมปีให้ความสำคัญกับทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่น้อยลงเป็นเพราะแต่เดิมคุณสมบัติดังกล่าวมีนัยสำคัญมากกว่าการบ่งชี้ทิศทางของการเคลื่อนที่ แต่คุณสมบัติดังกล่าวก็มีความซับซ้อนมากกว่าเช่นกัน ดังนั้นเมื่อสภาพแวดล้อมในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการบ่งชี้ทิศหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำ คุณสมบัติที่เคยมีนัยสำคัญมากกว่าจึงเริ่มมีนัยสำคัญน้อยลง ลักษณะเช่นนี้ปรากฏในภาษาปะกอกแล้ว กล่าวคือ ในภาษาปะกอกซึ่งเป็นภาษาถิ่นของภาษาอิมปีและพบว่าเป็นภาษาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับภาษาอิมปีมากที่สุดในปัจจุบัน มีคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ 'ไป-มา' เพียงอย่างละหนึ่งคำเท่านั้นและใช้บ่งชี้ทิศทางเข้าหาหรือออกจากตำแหน่งของผู้พูดและ/หรือผู้ฟังในทิศใดก็ได้ แสดงว่าคุณสมบัติบ่งชี้ทิศหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำได้สูญไปแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าคำกริยาดังกล่าวในภาษาปะกอก คือ คำว่า [jeɿ] 'ไป' และ [loɿ] 'มา' มีลักษณะคล้ายกับคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ 'ไป-มา' ในภาษาอิมปีซึ่งใช้บ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำ เป็นไปได้ว่าในภาษาปะกอกเคยมีคำกริยาดังกล่าวมากกว่าสองคำนี้และสามารถบ่งชี้ทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่คล้ายกับภาษาอิมปีและภาษาปืซ แต่ในปัจจุบันภาษาปะกอกคงเหลือคำกริยาดังกล่าวเพียงสองคำเท่า

นั้นและคุณสมบัติบังคับหรือด้านของการเคลื่อนที่ได้สูญไปแล้วในปัจจุบัน ปรากฏการณ์ในภาษาปะกอกในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบย่อยคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้คำว่า ไป-มา แล้ว และเป็นที่น่าสนใจว่าคำกริยาดังกล่าวที่คงเหลือใช้อยู่ในปัจจุบันในภาษาปะกอกก็มีลักษณะคล้ายกับคำว่า jə3 ‘ไป (สู่ทิศตะวันตก/ที่ต่ำ)’ และ lo3 ‘มา (จากทิศตะวันตก/ที่ต่ำ)’ ในภาษาอิมปี แสดงว่าคนปะกอกได้เลือกใช้คำกริยาดังกล่าวซึ่งเคยบ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำเท่านั้นไว้ใช้ในภาษาปะกอกในปัจจุบัน จึงเป็นไปได้ว่าในอนาคตภาษาอิมปีอาจจะคงเหลือคำกริยา ไป-มา อย่างละหนึ่งคำและเป็นชุดของคำกริยาที่เคยบ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำเท่านั้นเช่นเดียวกับภาษาปะกอกก็ได้

ข้อสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว คือ ในปัจจุบันคนอิมปีเลือกใช้คำกริยาดังกล่าวซึ่งใช้บ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำในการใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำในหลายสถานการณ์ เช่น สถานการณ์ที่มีการเชื่อเชิญ การทักทาย การถามคำถามซึ่งผู้พูดไม่ระบุทิศหรือด้านของการเคลื่อนที่เป็นต้น ส่วนสาเหตุที่คนอิมปีเลือกใช้คำกริยาดังกล่าวซึ่งบ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำมาใช้มากกว่าคำกริยาซึ่งบ่งชี้ทิศตะวันออก/ที่สูงนั้น จากการศึกษาเรื่องโลกทัศน์ของคนอิมปีและระบบการบ่งชี้สถานที่ที่ผู้วิจัยไม่พบปัจจัยที่เกี่ยวกับโลกทัศน์หรือด้านภาษาสอดคล้องกับการใช้ในลักษณะดังกล่าวเลย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประเด็นที่คนอิมปีเลือกใช้คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ซึ่งบ่งชี้ทิศตะวันตก/ที่ต่ำมากกว่าคำกริยาซึ่งบ่งชี้ทิศตะวันออก/ที่สูงในการใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำและมีแนวโน้มที่จะคงเหลือเฉพาะคำกริยาชุดดังกล่าวในอนาคตนั้น ยังไม่มีข้อสรุปที่แน่นอนและยังเป็นประเด็นเปิดที่ต้องรอการวิจัยครั้งต่อไป

โลกทัศน์บางประการของคนอิมปีที่แฝงอยู่ในการใช้คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้

คำว่า โลกทัศน์ (world view) ที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในหัวข้อนี้ หมายถึง การมองโลกของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งอันเป็นผลมาจากกระบวนการรับรู้ ซึ่งการนำเสนอเกี่ยวกับโลกทัศน์ของคนอิมปีนี้เป็นเพียงการนำเสนอการมองโลกหรือการรับรู้สิ่งต่าง ๆ จากโลกภายนอกของคนอิมปีทั่วไปซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้จากการออกภาคสนามและการศึกษาระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปี

จากการศึกษาระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ และวัฒนธรรมของคนอิมปีด้วยเพื่อค้นหาโลกทัศน์ทั่วไปของคนอิมปีเพื่อที่จะนำมาเปรียบเทียบโลกทัศน์บางอย่างของคนอิมปีที่แฝงอยู่ในระบบการบ่งชี้สถานที่ ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทิศและระดับพื้นที่สูง-ต่ำหลายประเด็น ได้แก่

-การสร้างบ้านเรือนของคนอิมปี คนอิมปีนิยมสร้างบ้านยกพื้นสูงและเกือบทุกหลังจะหันบันไดไปทางทิศตะวันออกไม่ว่าบ้านหลังนั้นจะมีถนนผ่านด้านหน้าหรือด้านหลังของบ้านก็ตาม

-การนอนของคนอิมปี คนอิมปีจะหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกเท่านั้น

-คนอิมปีนับถือศาสนาพุทธ แต่ยังคงนับถือเทวดาเรียกว่า “ออลอ” ซึ่งอยู่บนฟ้า คนอิมปีสร้างบ้านของเทวดาหลังเล็กๆไว้สองหลังอยู่ที่ท้ายหมู่บ้านทางทิศใต้ ในวันขึ้น 4 ค่ำเดือน 4 ซึ่งตรงกับสัปดาห์แรกของเดือนมกราคม คนอิมปีจะไปทำพิธีบวงสรวงที่ตั้งของบ้านเทวดา รวมถึงในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ในแต่ละวันคนอิมปีจะไหว้เทวดาโดยทุกบ้านจะบูชาเทวดาองค์เดิมที่ถึงพระรวมกับพระพุทธรูป อาหารและของที่จะนำไปบูชาเทวดา ได้แก่ ข้าวเหนียวนึ่ง ปุยนุ่น หมากแห้ง และหมากพลู ในแต่ละวันถ้าคนอิมปีจะไหว้เทวดาพวกเขาจะนั่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก (มิได้หันหน้าไปทางบ้านของเทวดาซึ่งอยู่ทางทิศใต้)

-เมื่อมีคนตาย คนอิมปีจะสวดศพโดยเอาศพตั้งไว้ในบ้านหันศีรษะไปทางทิศตะวันออกและจะสวดศพอยู่ 5 คืน จากนั้นจะนำไปเผาที่ป่าช้าซึ่งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้าน การเคลื่อนย้ายศพจะเอาด้านปลายเท้าเคลื่อนที่ไปก่อนและเมื่อเผาศพจะหันศีรษะของศพไปทางทิศใต้

-บนหิ้งบูชาพระ แม้ว่าหิ้งพระจะหันไปทางทิศตะวันตกตามฝ้านบ้านแต่คนอิมปีจะหันหน้าของพระพุทธรูปไปทางทิศเหนือ แต่ถ้าเป็นพระพุทธรูปในโบสถ์จะหันหน้าไปทางทิศตะวันออกเช่นเดียวกับโบสถ์ในวัดของศาสนาพุทธทั่วไป

จากการดำรงชีวิตและความเชื่อของคนอิมปีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าคนอิมปีให้ความสำคัญกับทิศตะวันออกและทิศเหนือ (ระดับพื้นที่สูง) มากกว่าทิศตะวันตกและทิศใต้ (ระดับพื้นที่ต่ำ) แต่จากการศึกษาเรื่องการใช้คำกริยาเคลื่อนที่แสดงการเคลื่อนที่ในภาษาอิมปี พบว่าการใช้ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำแสดงให้เห็นโลกทัศน์ของคนอิมปีว่า ทิศตะวันตกและระดับพื้นที่ต่ำมีความสำคัญมากกว่าทิศตะวันออกและระดับพื้นที่สูงซึ่งผลที่ออกมาตรงกันข้ามกับโลกทัศน์ที่แฝงอยู่ในความเชื่อและความเป็นอยู่ของคนอิมปี จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับ โลกทัศน์เห็นไม่ชัดจากงานวิจัยนี้

จะสังเกตได้ว่าการใช้คำกริยาเคลื่อนที่ที่ไม่สอดคล้องกับความหมายประจำคำแสดงโลกทัศน์เรื่องทิศตรงกันข้ามกับโลกทัศน์ในความเชื่อของคนอิมปีซึ่งแสดงโลกทัศน์ว่าทิศตะวันออกและระดับพื้นที่สูงมีนัยสำคัญทางวัฒนธรรมมากกว่าทิศตะวันตกและระดับพื้นที่ต่ำ และแม้ว่าการใช้คำกริยาดังกล่าวสอดคล้องกับความหมายประจำคำก็ได้แสดงโลกทัศน์ที่ว่าทิศตะวันออกและระดับพื้นที่สูงของสังคมคนอิมปีมีนัยสำคัญทางวัฒนธรรมมากกว่าทิศตะวันตกและระดับพื้นที่ต่ำเช่นกัน (เนื่องจากการใช้ดังกล่าวเป็นการบ่งชี้ทิศและระดับพื้นที่สูง-ต่ำตามความเป็นจริง) แต่จากการศึกษาระบบการบ่งชี้สถานที่ด้วยคำกริยาดังกล่าวในภาษาอิมปีโดยทั่วไป ได้แสดงให้เห็นว่า สังคมของคนอิมปีเป็นสังคมของคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติคล้ายกับสังคมของชาวกู กู อิมิดเฮอและชาวเชิลทอล ลักษณะของสิ่งแวดล้อมดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อชีวิตของคนอิมปีมาก เมื่อพิจารณาถึงสภาพภูมิประเทศที่เกี่ยวข้องกับคำกริยาดังกล่าวซึ่งเป็นสภาพภูมิประเทศทั้ง 2 ลักษณะในภาษาอิมปี ได้แก่ การขึ้น-ลงของดวงอาทิตย์และระดับสูง-ต่ำของพื้นที่ พบว่าระดับพื้นที่สูง-ต่ำก็ปรากฏอยู่ในระบบการพรรณนาสถานที่ด้วย แสดงว่าระหว่างสภาพภูมิประเทศ 2 ลักษณะที่อยู่ในมโนทัศน์ของคนอิมปี ระดับพื้นที่สูง-ต่ำมีความสำคัญมากกว่าการขึ้น-ลงของดวงอาทิตย์ ข้อยืนยันอีกประการหนึ่งอยู่ที่การใช้คำกริยาเคลื่อนที่ดังกล่าวในกรณีจุดเริ่มหรือจุดหมายของการเคลื่อนที่อยู่บนภูเขาหรือระดับพื้นที่สูง-ต่ำในแนวตั้ง คนอิมปีจะเลือกใช้คำกริยาดังกล่าว บ่งชี้ระดับพื้นที่สูง-ต่ำโดยไม่คำนึงว่าจุดเริ่มหรือจุดหมายของการเคลื่อนที่นั้นอยู่ทางทิศตะวันออกหรือทิศตะวันตก

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาระบบการบ่งชี้สถานที่ในภาษาอิมปีในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ายังมีประเด็นที่น่าสนใจในภาษาอิมปีอีกหลายประเด็น เช่น ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบการบ่งชี้ที่น่าจะมีการวิจัยต่อไป คือ ระบบการบ่งชี้บุคคล เพราะการบ่งชี้บุคคลในภาษาอิมปีมีรูปแบบการบ่งชี้บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นประธานและกรรมตรง (รวมถึงกรรมรอง และผู้แสดงความเป็นเจ้าของ) คนละชุดกันและในปัจจุบันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้บ้างแล้ว ประเด็นเรื่อง รูปแทน ซึ่งคล้ายกับรูปแบบการบ่งชี้สถานที่ประเภทคำชี้เฉพาะที่น่าจะมีการศึกษาไว้ด้วย รวมถึงการวิเคราะห์ใน ระดับปริจเฉท ด้วย ซึ่งจากการเก็บข้อมูลโดยให้คนอิมปีเล่านิทานพื้นบ้านนั้น พบว่าโครงสร้างของนิทานพื้นบ้านในภาษาอิมปีมีโครงสร้างที่น่าสนใจกล่าวคือมีการซ้ำวลีหรืออนุพากย์บ่อยครั้งมากและบทนำของนิทานไม่มีการแนะนำตัวละครเหมือนกับนิทานทั่วไป นอกจากนี้ประเด็นเรื่อง การเกิดร่วมกันระหว่างคำกริยาเคลื่อนที่ซึ่งเป็นคำกริยาหลักและคำกริยาเคลื่อนที่แสดงการบ่งชี้ที่ทำหน้าที่เป็นคำกริยารอง ซึ่งมีการเกิดร่วมกันถึงสามลักษณะก็น่าจะมีการศึกษาต่อไปในแง่มุมทาง อรรถศาสตร์ และที่น่าจะมีการทำวิจัยมากที่สุด คือ การทำวิจัยเกี่ยวกับภาษาปะกอกหรือภาษากอ ที่บ้านสะกิน จังหวัดน่านในทุกๆด้าน เช่น ระบบเสียง ระบบคำ ระบบวากยสัมพันธ์ทั้งในระดับอนุพากย์และประโยค รวมถึงระดับปริจเฉท เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่พบงานวิจัยชิ้นใดเลยที่เคยศึกษาเกี่ยวกับภาษาปะกอกซึ่งมีแนวโน้มที่จะสูญไปในอนาคตก่อนภาษาอิมปีที่หมู่บ้านดงเนื่องจากเฝ้าชีวิตประจำวัน คนปะกอกจะใช้ภาษาไทยถิ่นเหนือสนิทมากในกลุ่มของคนปะกอกเองและจะใช้ภาษาปะกอกเมื่อมีคนอื่นที่ไม่ใช่คนปะกอกอยู่ด้วย และคนปะกอกไม่ต้องการให้คนอื่นเข้าใจการสนทนา

ศูนย์วิจัยวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย